

Kraków, 21 maja 2016 r.

dr hab. Andrzej Jaki, prof. nadzw. UEK
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Ewy Siudyki pt.
*„Wpływ funduszy strukturalnych na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw
na przykładzie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego
na lata 2007-2013”*

napisanej pod kierunkiem dr hab. Anny Nehring, prof. nadzw. WSB,
Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej – Wydział Nauk Stosowanych,
Dąbrowa Górnicza 2016.

***

1. Podstawy formalne, cel i zakres recenzji

Niniejsza recenzja została opracowana w odpowiedzi na pismo Dziekana Wydziału Nauk Stosowanych Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej dr Katarzyny Szczepańskiej-Woszczyzny, prof. WSB z dnia 17.03.2016 roku (znak pisma: WSB/0175/2016), informujące o powierzeniu mi funkcji recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Ewy Siudyki. Celem niniejszej recenzji jest zatem udzielenie odpowiedzi na pytanie czy przedmiotowa rozprawa spełnia wymogi zapisane w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r. nr 65 poz. 595 z późn. zm.). Oceniając przedłożoną mi do recenzji rozprawę uczynię to poprzez odniesienie się do takich cząstkowych obszarów oceny, jak:

- wybór tematu, cele i hipotezy badawcze rozprawy,
- ocena struktury i zawartości merytorycznej rozprawy,
- ocena strony formalnej,
- konkluzja, zawierająca końcową ocenę rozprawy z punktu widzenia spełniania przez nią wymogów ustawowych.

2. Wybór tematu, cele i hipotezy badawcze rozprawy

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) jest powszechnie uznawany za podstawę rozwoju współczesnych gospodarek, świadcząc zarazem o rozwoju przedsiębiorczości związanej z aktywnością i kreatywnością osób podejmujących ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej. W warunkach gospodarki polskiej szybki rozwój tego sektora

odegrał istotną rolę w procesie jej transformacji systemowej zapoczątkowanej na przełomie lat 80. i 90. XX wieku, przyczyniając się do autonomicznego wzrostu znaczenia sektora prywatnego w gospodarce, co w powiązaniu z procesami prywatyzacji i restrukturyzacji przedsiębiorstw państwowych, stworzyło podstawy dla tworzenia i rozwoju nowoczesnej gospodarki rynkowej w naszym kraju. Efektem tego jest dziś 99% udział MŚP w ogólnej liczbie aktywnych przedsiębiorstw, wytwarzanie przez podmioty należące do tego sektora blisko połowy PKB, a także stworzenie ok. 70% miejsc pracy w sektorze przedsiębiorstw w Polsce. Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw napotykał i napotyka ciągle na szereg barier, wśród których szczególne znaczenie mają bariery odnoszące się do: umiejętności zarządzania, dostępności kapitału oraz zdolności do konkutowania w warunkach burzliwego i zmiennego otoczenia rynkowego. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej stworzyło w tym zakresie z jednej strony nowe wyzwania związane z koniecznością przystosowania rodzimych przedsiębiorstw sektora MŚP do wymogów Jednolitego Rynku Europejskiego, z drugiej zaś dało możliwość wykorzystywania w tym celu szeregu instrumentów stymulujących rozwój tego sektora oraz wyrównanie jego pozycji konkurencyjnej względem dużych przedsiębiorstw. W tym kontekście zasadniczą rolę odgrywają fundusze strukturalne, które w przypadku sektora MŚP stanowią znaczące źródło finansowania (w tym także bezzwrotnego), przyczyniając w związku z tym do ograniczania oddziaływania bariery finansowej, a także stwarzając nowe możliwości w zakresie doskonalenia i rozwoju kapitału ludzkiego, co w konsekwencji przyczynić się winno także do wzrostu konkurencyjności wymienionych podmiotów. Recenzowana rozprawa wpisuje się w nurt badań odnoszących się właśnie do mikroekonomicznych skutków oddziaływania środków finansowych pochodzących z funduszy Unii Europejskiej na małe i średnie przedsiębiorstwa, jako ich beneficjentów. W tym kontekście Autorka sformułowała główny problem badawczy podjęty w rozprawie jako *„określenie związku pomiędzy zaangażowaniem dotacji z funduszy strukturalnych w przedsięwzięcia inwestycyjne przedsiębiorstw, a poprawą ich konkurencyjności”* (s. 13), co wyznaczyło **główny cel** dysertacji, którym jest *„analiza i ocena wpływu dofinansowania z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (dalej w skrócie: RPO WSL 2007-2013 – przyp. AJ) na zmiany w obszarze konkurencyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) w tym regionie”* (s. 13).

Realizacji tego celu podporządkowała Autorka osiem **celów cząstkowych** odnoszących się do (s. 13-14):

- przeprowadzenia analizy i oceny poszczególnych obszarów wsparcia realizowanego w ramach funduszy strukturalnych z punktu widzenia ich wpływu na konkurencyjność przedsiębiorstw sektora MŚP,
- identyfikacji wiodących form wsparcia wykorzystywanych przez badane podmioty,
- zdefiniowania kluczowych kategorii inwestycji realizowanych przez badane podmioty,
- określenia wzorców potencjalnych zmian jakościowych w obszarze konkurencyjności badanych podmiotów, wynikających z wykorzystania funduszy strukturalnych,
- przeprowadzenia analizy i oceny zmian w poziomie konkurencyjności badanych podmiotów, realizujących inwestycje w ramach RPO WSL 2007-2013 w kontekście celów tego Programu oraz zdefiniowanych uprzednio wzorców dotyczących prognozowanego wpływu na zmiany w poziomie konkurencyjności badanych podmiotów,
- opracowania rekomendacji w zakresie doskonalenia procesu absorpcji funduszy strukturalnych przez sektor MŚP w województwie śląskim w latach 2014-2020, w kontekście dalszego wsparcia rozwoju ich konkurencyjności ze środków RPO WSL,
- określenia poziomu realizacji celów RPO WSL 2007-2013 dzięki realizacji projektów w badanych podmiotach w ramach tego Programu,
- określenie wpływu rezultatów wdrażania RPO WSL 2007-2013 na realizację celów funduszy strukturalnych.

Przyjęty przez Autorkę sposób oraz zakres sformułowanych celów został ukierunkowany na weryfikację hipotez badawczych – hipotezy głównej i hipotez szczegółowych. Formułując **hipotezę główną** Autorka stwierdziła, że „*wykorzystane dofinansowanie z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2007-2013 dla większości małych i średnich przedsiębiorstw skutkuje pozytywnymi zmianami w obszarze ich konkurencyjności*” (s. 14). Rozwinięcie tej hipotezy odnajdujemy w ramach sformułowanych ośmiu **hipotez szczegółowych**, zakładających, że (s. 14-15):

- na wybór inwestycji z RPO WSL 2007-2013 wpływają: obszar geograficzny i zasięg rynku działalności firmy oraz branża, którą firma reprezentuje,

- determinantami konkurencyjności dla małych i średnich przedsiębiorstw korzystających z wsparcia w ramach RPO WSL 2007-2013 są takie grupy czynników, jak: rozwój produktu, ekonomika działalności, rozwój rynku, wzrost rentowności, wzrost sprzedaży, zatrudnienie,
- istnieje statystycznie istotna zależność między typem inwestycji a determinantami konkurencyjności w zakresie projektów realizowanych w ramach RPO WSL 2007-2013,
- wielkość przedsiębiorstwa, obszar geograficzny, zasięg rynku działalności firmy, pole działalności oraz typ realizowanej inwestycji mają wpływ na zmiany w obszarze konkurencyjności przedsiębiorstw w zakresie: rozwoju produktu, rozwoju rynku, wzrostu rentowności i ekonomiki działalności,
- projekty wdrażane w ramach kategorii „innowacyjność” w obszarze zmian w poziomie konkurencyjności badanych firm wpływają przynajmniej na rozwój produktu i rozwój rynku,
- projekty wdrażane w ramach kategorii „rozwój technologiczny” w obszarze zmian w poziomie konkurencyjności badanych firm wpływają przynajmniej na rozwój produktu, rozwój rynku i wzrost rentowności,
- projekty wdrażane w ramach kategorii „ekspansja rynkowa” w obszarze zmian w poziomie konkurencyjności badanych firm wpływają przynajmniej na wzrost sprzedaży, wzrost rentowności i wzrost zatrudnienia,
- projekty wdrażane w ramach kategorii „e-biznes ICT” w obszarze zmian w poziomie konkurencyjności badanych firm wpływają przynajmniej na rozwój rynku, wzrost rentowności i ekonomikę działalności.

Realizacji celów rozprawy oraz dążeniu do weryfikacji sformułowanych hipotez badawczych podporządkowała Autorka zakres, procedurę oraz metody badań, ukazane w postaci koncepcji metodycznej, która została szczegółowo zaprezentowana w rozdziale piątym (s. 142-163) i posłużyła badaniu wpływu funduszy strukturalnych na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw.

Zaprezentowane założenia badawcze rozprawy oceniam zdecydowanie pozytywnie. Zrozumiałe i logicznie eksponują one zamierzenia Doktorantki, co do zakresu i sposobu prezentacji podejmowanego w dysertacji problemu badawczego. Założenia te zostały zaprezentowane we wstępie (s. 12-15), w rozdziale piątym przy okazji prezentacji koncepcji metodycznej prowadzonych badań (s. 142-146), jak również w rozdziałach szóstym (s. 164-

209) i siódmym (s. 210-231) zawierających wyniki przeprowadzonych badań empirycznych. W sposób syntetyczny nawiązuje do nich także Autorka w zakończeniu (s. 232-233) zawierającym syntezę przeprowadzonych badań. Taki sposób prezentacji założeń badawczych oraz ich ścisłego wiązania z kolejnymi etapami oraz wynikami przeprowadzonych badań postrzegam jako zaletę pracy. Dowodzi to bowiem świadomego dążenia Doktorantki do podporządkowania prowadzonych badań przyjętym założeniom badawczym, co dobrze świadczy o Jej warsztacie naukowym. Również wybór tematu pracy oceniam bardzo pozytywnie. Wpisuje się on bowiem trafnie w całokształt badań dotyczących mechanizmów funkcjonowania i rozwoju sektora MŚP w Polsce, przyczyniając się do wzbogacenia tych badań w wymiarze teoriopoznawczym i aplikacyjnym.

3. Ocena struktury i zawartości merytorycznej rozprawy

Recenzowana dysertacja, zgodnie ze swoim tytułem, koncentruje się na analizie zależności przyczynowej pomiędzy wykorzystywaniem środków finansowych pochodzących z funduszy strukturalnych przez małe i średnie przedsiębiorstwa funkcjonujące na terenie województwa śląskiego a zmianami w poziomie ich konkurencyjności. Ma ona w związku z tym charakter teoretyczno-empiryczny, przy czym najistotniejsze z punktu widzenia osiągnięcia Autorki są w moim przekonaniu walory aplikacyjne recenzowanej pracy. Stąd tworzywem dla jej powstania były w pierwszej kolejności wyniki studiów literaturowych, które stworzyły pozwoliły Doktorantce właściwie sformułować problem badawczy i założenia rozprawy, a przede wszystkim określić zakres i metody własnych badań empirycznych.

Zasadniczą część recenzowanej pracy stanowi siedem rozdziałów, dopełnionych wstępem, zakończeniem, bibliografią (obejmująca krajową i zagraniczną literaturę zwartą oraz artykułową – łącznie 144 pozycje, akty prawne – 10 pozycji, źródła internetowe – 6 pozycji), jak również wykazy zamieszczonych w pracy tabel (ogółem 27 tabel) oraz rysunków (ogółem 35 rysunków), będących w większości opracowaniami własnymi Autorki przygotowanymi w oparciu o studia literaturowe, a przede wszystkim wyniki własnych badań empirycznych. Całość rozprawy obejmuje 249 stron zwartego tekstu, 4 strony Aneksu, charakteryzującego wykorzystane w pracy metody statystyczne, jak również 4 strony Załącznika, prezentującego ankietę skierowaną do małych i średnich przedsiębiorstw, korzystających z funduszy strukturalnych w ramach Priorytetu 1, która została wykorzystana w celu pozyskania materiału źródłowego do własnych badań empirycznych.

W pierwszych dwóch rozdziałach Autorka skoncentrowała się na pogłębionej analizie i ocenie literatury prezentującej problematykę konkurencyjności przedsiębiorstw, ze

szczególnym uwzględnieniem sektora MŚP, jak również literatury oraz regulacji prawnych ukazujących istotę oraz uwarunkowania wykorzystania funduszy strukturalnych przez podmioty należące do wymienionego sektora. Kolejne dwa rozdziały rozprawy zawierają charakterystykę liczbowo-opisową sektora MŚP w województwie śląskim, która została następnie dopełniona prezentacją istoty i uwarunkowań wykorzystania środków finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013, wraz ze skoncentrowaniem się na podmiotach sektora MŚP, jako adresatach wymienionego Programu. Piąty rozdział pracy prezentuje koncepcję metodyczną, która posłużyła przeprowadzeniu badań empirycznych odnoszących się do wykorzystania funduszy strukturalnych przez małe i średnie przedsiębiorstwa województwa śląskiego i oceny ich wpływu na konkurencyjność wymienionych podmiotów. Analiza i ocena wyników tych badań zostały zaprezentowane w ostatnich dwóch rozdziałach rozprawy.

Niezależnie od formułowanych dalej uwag szczegółowych odnoszących się do poszczególnych rozdziałów rozprawy, uważam, że jej struktura logiczna, oparta na doborze i sekwencji prezentowanych w niej treści, została właściwie podporządkowana jej tytułowi oraz przyjętym założeniom badawczym. W tym kontekście **ocenię ją zdecydowanie pozytywnie.**

Rozdział pierwszy rozprawy zatytułowany „*Konkurencyjność sektora małych i średnich przedsiębiorstw*” zawiera pogłębioną i zasadną z punktu widzenia potrzeb pracy analizę kluczowych dla niej pojęć odnoszących się do problematyki konkurencyjności przedsiębiorstwa wraz z wyeksponowaniem w tym zakresie podmiotów sektora MŚP. Autorka w sposób jasny i zrozumiały zdefiniowała i uporządkowała, takie pojęcia, jak: konkurencyjność (s. 24-29), potencjał konkurencyjności (s. 29-34), przewaga konkurencyjna i jej modele (s. 32-33), zdolności konkurencyjne (s. 33-35), instrumenty konkurowania (s. 35-37) oraz pozycja konkurencyjna (s. 37-38), wskazując zarazem na istniejące pomiędzy nimi powiązania. Poszczególne podrozdziały każdorazowo podsumowane zostały prezentacją stanowiska Autorki odnośnie rozważanych zagadnień, mającego charakter cząstkowej syntezy. Na końcu rozdziału (s. 57) zawarto równocześnie jednoznaczne Jej stanowisko odnoszące się do sposobu rozumienia kluczowego dla recenzowanej rozprawy pojęcia „konkurencyjności” oraz przyjętej perspektywy jej badania (s. 57). Równocześnie jednak lektura rozdziału pierwszego skłania do sformułowania następujących uwag czy też co najmniej wątpliwości:

- tytuł podrozdziału 1.3 (s. 39 i nast.) w moim przekonaniu został sformułowany zbyt wąsko. W podrozdziale tym Autorka nie tylko prezentuje kryteria klasyfikacyjne

małych i średnich przedsiębiorstw, lecz również dokonuje zasadnej i potrzebnej charakterystyki tych podmiotów posługując się w tym celu różnymi kryteriami, opartymi na wyeksponowaniu cech ilościowych i jakościowych;

- charakteryzując cechy jakościowe przedsiębiorstw należących do sektora MŚP (s. 41) zasadnym byłoby także wyeksponowanie charakterystycznego dla nich powiązania własności i zarządzania, a zatem niewystępowania problemu agencji i wynikających z niego konsekwencji, co jest istotne dla funkcjonowania dużych przedsiębiorstw;
- podnosząc problem struktur organizacyjnych MŚP i ich charakterystyki (s. 41) celowym byłoby również zwrócenie uwagi na częste sytuacje występowania niesformalizowanych, bądź w niewielkim zakresie sformalizowanych struktur organizacyjnych, co jest powszechną cechą tego sektora, zwłaszcza w przypadku mikro- czy też małych przedsiębiorstw;
- w tytule podrozdziału 1.4 (s. 50 i nast.) trafniej byłoby użyć sformułowania „konkurencyjność” zamiast „otoczenie konkurencyjne”, traktując to drugie jako element warunków funkcjonowania i rozwoju MŚP, co lepiej wpisywałoby się w tytuł rozprawy i jej założenia badawcze, zwłaszcza, że na s. 55-56 w tym właśnie ujęciu Autorka prezentuje podjęte zagadnienie.

Kolejny rozdział pt. „*Fundusze strukturalne Unii Europejskiej jako instrumenty wsparcia sektora małych i średnich przedsiębiorstw*” podejmuje drugie kluczowe dla recenzowanej pracy zagadnienie. Stąd uznaję go za w pełni zasadny z punktu widzenia tematyki, założeń oraz celów rozprawy. W rozdziale tym Autorka nie tylko scharakteryzowała wymienione fundusze, ale przede wszystkim wyeksponowała ich rolę dla procesów rozwoju i podnoszenia konkurencyjności przedsiębiorstw, wraz z ukazaniem zakresu rzeczowego i finansowego ich wykorzystania przez przedsiębiorstwa należące do sektora MŚP w Polsce. Logicznym tego dopełnieniem jest także zawarta w podrozdziale 2.3 (s. 74 i nast.) pogłębiona analiza regulacji prawnych odnoszących się do możliwości wykorzystania funduszy strukturalnych w ramach kolejnych okresów programowania (2004-2006 i 2007-2013) zakończona syntezą w postaci tabeli 7 (s. 80) oraz wnioskami dotyczącymi uwarunkowań pozyskiwania i wykorzystywania tych funduszy przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

Rozdział trzeci rozprawy noszący tytuł „*Sektor małych i średnich przedsiębiorstw w województwie śląskim*” stanowi logiczną z punktu widzenia tematu i potrzeb pracy prezentację podmiotu badań. Zawiera on w związku z tym przede wszystkim charakterystykę ilościowo-wartościową małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie województwa śląskiego, która została poprzedzona zasadną prezentacją ukazującą podmioty

gospodarcze tego województwa z perspektywy całego kraju i innych województw. Umożliwiło to Autorce formułowanie wniosków odnoszących się do takich charakterystyk rozwoju sektora MŚP w województwie śląskim w analizowanym okresie, jak: dynamika zmian liczby podmiotów gospodarczych, przestrzenne rozmieszczenie przedsiębiorstw, struktura własnościowa, struktura z punktu widzenia form prawnych przedsiębiorstw, struktura rodzaju prowadzonej działalności wg sekcji PKD. Przeprowadzona analiza stała się podstawą wniosków sformułowanych przez Autorkę w odniesieniu do tendencji oraz warunków i czynników rozwoju sektora MŚP w województwie śląskim w rozpatrywanym okresie (s. 112-113). W tym kontekście zupełnie niepotrzebnie włączyła Autorka w zakres tego rozdziału rozważania odnoszące się do rozwoju sektora MŚP i jego znaczenia dla polskiej gospodarki, które oparte zostały wyłącznie na studiach literaturowych. Są to rozważania niewątpliwie ważne i potrzebne dla recenzowanej pracy, lecz w prezentowanym kształcie zasadniej byłoby je włączyć do rozdziału pierwszego. Ponadto tytuł podrozdziału 3.1 (s. 85 i nast.) mówiący o „... rozwoju gospodarczym województwa śląskiego” obiecuje zupełnie coś innego niż jego zawartość. W treści rozdziału trzeciego pojawiają się także inne nieścisłości rodzące niejednoznaczność prezentowanych wywodów, odnoszące się do:

- rysunku 2 (s. 99) – niezrozumiała legenda w kontekście zawartości rysunku;
- rysunku 4 (s. 101) oraz komentarza do niego (s. 100-101) – nie jest jasne kiedy Autorka podając strukturę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych odnosi się do całej Polski, a kiedy do województwa śląskiego, jak również kiedy jest mowa o strukturze dotyczącej wszystkich podmiotów gospodarczych, a kiedy o strukturze odnoszącej się do podmiotów należących do sektora MŚP (dane procentowe w treści pracy nie są tożsame z danymi na rysunku 4). Ponadto tytuł tego rysunku również nie jest jednoznaczny we wskazanym kontekście.

Logicznym dopełnieniem rozważań prezentowanych w trzech pierwszych rozdziałach dysertacji odnajdujemy w jej rozdziale czwartym pt. „*Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 jako narzędzie wsparcia konkurencyjności sektora małych i średnich przedsiębiorstw*”. Regionalne programy operacyjne stanowią bowiem podstawowe dokumenty, które wytyczają kierunki rozwoju poszczególnych regionów umożliwiające wykorzystanie funduszy strukturalnych. Stąd RPO WSL 2007-2013 stanowił finansową płaszczyznę realizacji przedsięwzięć opartych na wykorzystaniu finansowania pochodzącego z wymienionych funduszy. Kluczowe z punktu widzenia realizacji celów recenzowanej pracy są zatem zawarte w tym rozdziale rozważania odnoszące się do ukazania możliwości i zakresu wykorzystania środków finansowych przez sektor MŚP województwa

śląskiego, jak również zaprezentowanie oceny wdrażania RPO WSL 2007-2013 z perspektywy działań i środków adresowanych do wymienionych podmiotów. W tym celu Autorka posłużyła się wynikami badań i ekspertyz wykonanych przez różne instytucje oceniające, odnoszących się do wspomnianego zakresu przedmiotowego (s. 137-141). Stało się to podstawą dla formułowania wniosków, które pomogły także Autorce opracować całościową koncepcję własnych badań empirycznych.

Piąty rozdział pracy zatytułowany „*Metodyczna koncepcja badania wpływu pomocy z funduszy strukturalnych na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw*” jest rozdziałem, który zawiera czytelne i kompleksowe przedstawienie założeń koncepcyjnych rozprawy. Autorka w sposób jednoznaczny wyartykułowała tok prowadzonych badań, jasno definiując problem badawczy, raz jeszcze prezentując cele i hipotezy badawcze, charakteryzując wykorzystane metody badawcze oraz podmioty badań. Złożoność oraz wielowątkowość podjętych badań empirycznych, których wyniki stanowią w moim przekonaniu zasadniczy walor rozprawy, wymagały bowiem opracowania jasno przemyślanej koncepcji badań wraz z jej zoperacjonalizowaniem w postaci procedury badania wpływu wykorzystania środków z funduszy strukturalnych na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw. W kontekście zawartości tego rozdziału mam tylko wątpliwość czy zasadne było dosłowne powtarzanie w nim celów i hipotez badawczych w brzmieniu analogicznym jak we wstępie. Może lepszym rozwiązaniem byłoby bardziej syntetyczne nawiązanie do nich, odsyłające do wstępu pracy, gdzie zostały one ukazane w sposób bardziej szczegółowy.

W rozdziale szóstym pt. „*Analiza wykorzystania pomocy z funduszy strukturalnych przez małe i średnie przedsiębiorstwa na przykładzie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2007-2013*” zawarła Autorka wyniki własnych badań empirycznych odnoszących się do problemu wyartykułowanego w jego tytule. Rozdział ten – w powiązaniu z ostatnim siódmym rozdziałem – ma w moim przekonaniu kluczowe znaczenie z punktu widzenia realizacji celów rozprawy i weryfikacji sformułowanych hipotez badawczych. W związku z tym za w pełni zasadne uznaję odwoływanie się przez Autorkę do poszczególnych hipotez badawczych, co dowodzi dbałości o podporządkowanie prowadzonej analizy założeniom badawczym rozprawy. Zawarta w tym rozdziale pogłębiona analiza wykorzystania funduszy strukturalnych przez badane podmioty gospodarcze, oparta przede wszystkim na wnioskowaniu statystycznym zorientowanym na weryfikację hipotez badawczych, stworzyła podstawę dla sformułowania oceny wpływu wykorzystania środków finansowych pochodzących z wymienionych funduszy na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie województwa śląskiego.

Ostatni, siódmy rozdział rozprawy zatytułowany „Ocena wpływu pomocy z funduszy strukturalnych na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw na przykładzie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 – wnioski i rekomendacje” zawiera właśnie – zgodnie ze swoim tytułem – wspomnianą uprzednio ocenę, którą Autorka sformułowała także w zakresie kierunków wykorzystania przez badane podmioty środków unijnych oraz wpływu RPO WSL 2007-2013 na realizację celów funduszy strukturalnych. Przeprowadzona ocena stworzyła merytoryczną podstawę dla sformułowania wniosków odnoszących się w pierwszej kolejności do pożądaných zmian w działalności podmiotów należących do sektora MŚP, służących zwiększeniu absorpcji środków finansowych pochodzących z funduszy strukturalnych w perspektywie lat 2014-2020 – związanych przede wszystkim z projektami o charakterze innowacyjnym. Sformułowane w pracy wnioski odnoszą się również do szerszego zagadnienia doskonalenia działań związanych ze zwiększeniem zdolności sektora MŚP do absorpcji funduszy strukturalnych - w tym działań służących ograniczaniu wielu barier (głównie o charakterze formalnym) w zakresie dostępności tych funduszy. Rozdział ten stanowi zasadną i bardzo potrzebną syntezę wyników uzyskanych w toku przeprowadzonych przez Autorkę badań empirycznych.

Zaprezentowane w niniejszej recenzji wnioski oraz uwagi dotyczące całej rozprawy składają w tym miejscu do konkluzji, że zarówno cel główny, jak i cele cząstkowe zostały przez Autorkę zrealizowane w stopniu w uzasadniającym **pozytywną ocenę merytoryczną** recenzowanej dysertacji. Podniesione zastrzeżenia, choć w moim przekonaniu ważne z punktu widzenia merytorycznego odbioru prezentowanych w rozprawie treści, nie mają istotnego wpływu na moją pozytywną ocenę rozprawy w omawianym zakresie. Przynajmniej niektóre z nich można również traktować jako przyczynek do dyskusji, wynikający zapewne także z mojego subiektywnego spojrzenia na podnoszone kwestie.

4. Ocena strony formalnej rozprawy

Recenzowana praca została przygotowana w zgodzie z wymogami formalnymi stawianymi rozprawom doktorskim. W szczególności przy prezentacji wyników badań i studiów literaturowych Autorka w sposób właściwy udokumentowała wykorzystywanie źródeł bibliograficznych wraz z ich wykazem zawartym na końcu pracy. W całej pracy poprawnie opisane zostały tabele oraz rysunki, a ich wykazy dołączono w postaci spisów końcowych. Język pracy jest zrozumiały, oparty na poprawnym wykorzystaniu terminologii ekonomicznej i prawnej, co dobrze świadczy także o warsztacie naukowym Autorki.

Niezależnie od **pozytywnej oceny strony formalnej** recenzowanej pracy, pojawiają się w niej pewne błędy i nieścisłości. Stąd z obowiązku recenzenckiego pragnę wskazać na następujące najistotniejsze w tym zakresie usterki, których dostrzeżenie pomoże mam nadzieję Autorce w doskonaleniu warsztatu naukowego, a w przypadku chęci publikacji całości bądź fragmentów rozprawy umożliwi poprawienie składanego do publikacji tekstu:

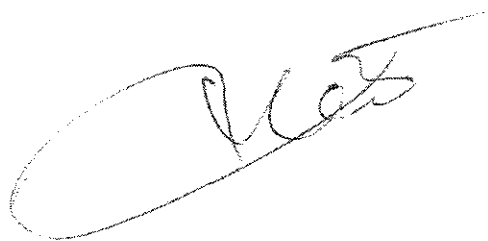
- w niektórych – choć nielicznych – przypisach literaturowych występują niekompletne notki bibliograficzne, bądź odstępstwa od przyjętego w pracy sposobu ich prezentacji. Dotyczy to w szczególności przypisów o numerach: 4, 29, 58, 60, 81, 149, 150, 151, 184, 186, 253, 258, 263, 264, 267, 268, 270-272, 283, 297;
- w podrozdziale 3.1 (s. 85-95) zastosowano odrębną numerację przypisów;
- w tytule rozdziału siódmego (s. 5 w spisie treści i s. 210) zapewne chodzi o „*Ocenę wpływu ...*”;
- we wstępie (s. 7) pisząc o wykorzystywaniu pojęcia „konkurencyjności” w naukach o zarządzaniu, Autorka ma zapewne na myśli „zaadaptowanie” tego pojęcia ze sfery makroekonomicznej do sfery mikroekonomicznej, nie zaś „zaadoptowanie”, które oznacza coś zupełnie innego i nie dotyczy podejmowanego zagadnienia;
- w celu cząstkowym nr 4 (s. 13 i 145) Autorce z pewnością chodzi o „wzorce zmian jakościowych”, a nie „zamian jakościowych”.

5. Konkluzja

Zaprezentowane w treści recenzowanej rozprawy wyniki studiów literaturowych i własnych badań empirycznych dotyczących wpływu wykorzystania przez małe i średnie przedsiębiorstwa środków finansowych pochodzących z funduszy strukturalnych na ich konkurencyjność potwierdzają duży wysiłek badawczy Autorki oraz jej twórczy wkład w badanie uwarunkowań kształtowania konkurencyjności sektora MŚP w Polsce. W nawiązaniu do uprzednio formułowanych wniosków stwierdzam, że zaletą recenzowanej rozprawy są przede wszystkim jej walory aplikacyjne związane z możliwością wykorzystania rekomendacji sformułowanych dzięki przeprowadzonym badaniom i analizie uzyskanych wyników dla potrzeb zwiększenia skuteczności i efektywności absorbowania środków pozyskiwanych z funduszy strukturalnych przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Recenzowana praca wpisuje się zarazem w nurt badań dotyczących mechanizmów funkcjonowania oraz rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw przyczyniając się do ich wzbogacenia zarówno w wymiarze teoriopoznawczym, jak i aplikacyjnym. Uprawnia mnie to

w związku z tym do sformułowania wniosku, że Doktorantka wykazała się wiedzą i umiejętnościami w zakresie sformułowania problemu naukowego oraz samodzielnego prowadzenia pracy naukowej związanej z rozwiązaniem tego problemu. Tym samym uznać należy, że rozprawa doktorska mgr Ewy Siudyki pt. „*Wpływ funduszy strukturalnych na konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw na przykładzie Regionalnego Programu Operacyjnego województwa śląskiego na lata 2007-2013*” przygotowana pod kierunkiem dr hab. Anny Nehring, prof. nadzw. WSB **spełnia wymogi** stawiane w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r. nr 65 poz. 595 z późn. zm.). W związku z powyższym wnioskuję do Rady Wydziału Nauk Stosowanych Wyższej Szkoły Biznesu w Dąbrowie Górniczej o jej przyjęcie oraz dopuszczenie do publicznej obrony celem ubiegania się **o stopień doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie naukowej nauki o zarządzaniu.**

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized initial 'W' followed by several cursive letters, likely representing the name of the applicant or a representative.